

بررسی اخلاق جنگ

از دیدگاه قرآن کریم

www.ketab.ir

مجتبی قلیچ خانی فرد

سرشناسه: قلیچ‌خانی فرد، مجتبی، ۱۳۶۷-
عنوان و نام پدیدآور: بررسی اخلاق جنگ از دیدگاه قرآن کریم/ محقق مجتبی قلیچ‌خانی فرد.
مشخصات نشر: قم: میراث ماندگار، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری: ۱۴۸ص.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۱۴-۵۵۶-۶
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۴۵-۱۴۸.
موضوع: اخلاق نظامی -- جنبه‌های قرآنی
Military ethics -- Qur'anic teaching
اخلاق نظامی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
Military ethics -- Religious aspects -- Islam
جنگ -- جنبه‌های قرآنی
War -- Qur'anic teaching
جنگ -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
War -- Religious aspects -- Islam
رده بندی کنگره: BP۱۰۰
رده بندی دیویی: ۵۹/۲۹۷
شماره کتابشناسی ملی: ۱۱۳۳۳۳۲

عنوان: بررسی اخلاق جنگ از دیدگاه قرآن کریم

نویسنده: مجتبی قلیچ‌خانی فرد

قیمت: ۱۲۰۰۰۰ تومان

انتشارات: میراث ماندگار

شمارگان: ۵۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۲

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۱۴-۵۵۶-۶

چاپخانه: وفا

فهرست مطالب

۱۰	مقدمه
۱۴	بخش اول: مفاهیم و کلیات
۱۵	فصل اول: مفاهیم
۱۵	اخلاق
۱۷	جهاد
۱۹	قتال
۱۹	حرب و محاربه
۲۰	سفک دم
۲۱	فصل دوم: کلیات
۲۱	انواع جنگ از منظر قرآن کریم
۳۴	ابزارهای جنگیدن در دو جبهه‌ی حق و باطل از دید قرآن کریم
۵۰	اهداف جنگیدن در دو جبهه‌ی حق و باطل
۶۵	بخش دوم: اخلاق مجاهد با رزمندگان اسلام از منظر قرآن کریم
۶۶	فصل اول: اخلاق مجاهد باهم رزمان
۶۶	الف) مهربان و رئوف

۶۹ (ب) ایثار و فداکاری
۷۵ فصل دوم: اخلاق مجاهد با فرماندهان
۷۵ الف) پذیرش فرمانده
۸۰ (ب) اطاعت از دستورات فرمانده
۸۷ فصل سوم: اخلاق مجاهد با زیردستان
۸۷ الف) در نظر گرفتن طاقت افراد در حد امکان
۹۷ (ب) سرپرستی معنوی زیردستان
۱۰۱ بخش سوم: اخلاق و نحوه‌ی برخورد مجاهد با پدیده‌ی جنگ از دید قرآن کریم ...
۱۰۲ فصل اول: رذایل اخلاقی در جنگ
۱۰۲ گریز از جنگ
۱۱۵ نافرمانی از فرمانده
۱۱۷ کسالت و تبلی
۱۲۲ عدم شرکت در جنگ
۱۲۹ نزاع بین مجاهدین و عدم اتحاد
۱۳۱ خودکم‌بینی
۱۳۴ غفلت از سلاح
۱۳۷ فصل دوم: فضائل اخلاقی در جنگ
۱۳۷ اعتقاد به پیروزی و دست‌یابی به یکی از دو بهترین
۱۴۱ انتظار شهادت

مقدمه

منظور از «بررسی اخلاق جنگ از منظر قرآن کریم» در این رساله بیان مسائل مربوط به اخلاق جنگ، نسبت به فرد مقاتل فی سبیل الله؛ اعم از نحوه‌ی برخورد او با پدیده‌ی جنگ؛ در متن جنگ و روش و ابزار جنگ است.

در این برهه‌ی زمانی حساس و با ظهور فرقه‌های گمراه، همچون سلفی‌ها که چهره‌ای بسیار حسن و غیرقابل قبول، از این دین الهی به جهانیان معرفی کرده‌اند، تبیین این مهم، برای جلب توجه افکار عمومی به مبانی ناب اسلامی-قرآنی، برای دفع اسلام‌ستیزی، جایگاه رفیع این موضوع را روشن می‌نماید.

با ارائه‌ی درک صواب از اخلاق جنگ، می‌توان یک منشور قرآنی-اخلاقی تدوین نمود؛ که از جهتی بینش کتاب آسمانی مسلمانان را درباره‌ی جنگ، برای صاحبان خرد مشخص می‌کند و از جهت دیگر، به‌عنوان یک منبع قرآنی در تفسیر اخلاق جنگ، برای مسلمانان یک نقشه‌ی راه است.

در این میان باید به این سؤال پایه پاسخ گفت:

اساس بینش قرآن کریم، به‌عنوان یکی از دو مصدر وحیانی اسلام که

* مورد اتفاق فریقین است، درباره‌ی اخلاق جنگ چیست؟ که این مهم در

ضمن این سؤالات محقق می‌شود: الف) از دیدگاه قرآن کریم، اخلاق مجاهد و مقاتل فی سبیل الله با رزمندگان اسلام باید چگونه باشد؟ ب) قرآن کریم، نحوه‌ی برخورد و اخلاق مجاهد و سایر مسلمانان را با پدیده‌ی جنگ چگونه ترسیم می‌نماید؟ ج) از منظر قرآن کریم، رفتار و اخلاق مقاتلان فی سبیل الله و دیگر مسلمین که در جهاد شرکت ندارند با دشمنان باید چگونه باشد؟ قرآن کریم، برای رزمندگان اسلام، در مواجهه با پدیده‌ی جنگ، مجاهدین و حتی دشمنان، اخلاق ویژه‌ی آن را تبیین می‌نماید.

از دیدگاه قرآن کریم، برخورد اخلاقی مقاتلان فی سبیل الله، نسبت به هر یک از هم‌زمان باید به نحو ایثار و فداکاری باشد و فرد مجاهد با گذشتن از هوای نفس خود، باید از فرمان فرماندهش اطاعت و با زیردستش نرم‌خو و در مواجهه با دیگر رزمندگان اسلام، اهل سبقت در احسان باشد.

قرآن کریم، در ترسیم نحوه‌ی برخورد مجاهد با پدیده‌ی جنگ به تبیین ردایل اخلاقی همچون؛ گریز از جنگ، نافرمانی از فرمانده، کسالت و تنبلی، عدم شرکت در جنگ، نزاع بین مجاهدین و عدم اتحاد، خودکم‌بینی و غفلت از سلاح؛ و فضائل اخلاقی مانند، اعتقاد به پیروزی و دست‌یابی به یکی از دو بهترین، انتظار شهادت، رغبت و انگیزه‌ی مشارکت در جنگ، اعتقاد به نصرت الهی، توحید در افعال جنگ و استفاده از ابزار و روش‌های بازدارنده از جنگ؛ می‌پردازد.

از منظر قرآن کریم، رفتار مقاتلان فی سبیل الله با اسرا آن‌گونه مشخص شده که متناسب با کرامت انسانی و مبنی بر حفظ حرمت فرد اسیر به‌عنوان یک انسان است و نیز در برخورد با غنائم این کرامت را از ناحیه‌ی

مجاهدین لحاظ کرده و اجازه‌ی برخورد ناهنجار و به‌کارگیری حرص و طمع با غنائم و فاصله گرفتن از اخلاق را به آن‌ها نمی‌دهد. بیان الهی در آیات قرآن کریم درباره‌ی عدم استغفار برای کشتگان جبهه‌ی باطل نیز متوجه همین معنای بالا و ارج نهادن به کرامت انسان‌های وارسته‌ای است که راه صواب را برگزیده‌اند.

از جمله آثار در این باره، متعلق به آیت‌الله محمدتقی مصباح (زید عزه)، تحت عنوان «جنگ و جهاد در قرآن» است. مصنف در این اثر به بیان اقسام هشت‌گانه‌ی جنگ از منظر قرآن کریم، شیوه‌های انگیزش و پرورش مجاهدان با توجه به قرآن و توضیح امداد غیبی پرداخته است. عنوان اثر دیگر مقاله‌ی «اخلاق جنگ در اسلام» نوشته‌ی حجت‌الاسلام محسن اکبری است که به بررسی اخلاق نظامی و جنگی از منظر فقه شیعه پرداخته و در ضمن این مقصود به آیات احکام جهاد استناد داشته است. در اثری دیگر با عنوان «اسلام خشونت یا صلابت» نوشته‌ی حسن تربتی نژاد، به بحث درباره‌ی اطلاق و تقیید آیات جهاد و رابطه‌ی این آیات باهم پرداخته که به‌نوعی استفاده‌ی فقهی-اصولی است. اثر دیگر متعلق به محمدرضا حاج اسماعیلی و مهدی حبیب الهی، تحت عنوان «بررسی اخلاق جنگ در قرآن و حدیث» به بررسی اخلاقی بودن جهاد ابتدایی و رفع شبه مستشرقین به حکم جهاد در اسلام پرداخته است. از جمله آثار دیگر: اخلاق اسلامی در جنگ = مرتضی مطهری؛ پیروزی در جنگ = نعمت‌الله سلیمانی خواه؛ اخلاق در جنگ = محمد جانی پور؛ جبهه و جهاد اکبر (اخلاق فرماندهی و فرمان‌برداری) = حسین مظاهری؛ اخلاق مبارزه = ابوالفضل شکوری؛

فرماندهی در اسلام = محی‌الدین حائری شیرازی؛ نقد قرآنی مبانی وهابیت
 در حوزه‌ی جهاد = مهدی عزیزان-نحند فاکرمیبیدی-مرتضی نجفی؛ جهاد
 ابتدایی در قرآن و سیره‌ی پیامبر صلی‌الله علیه و آله و سلم = محمدهادی
 مفتاح؛ نقد آراء مستشرقان پیرامون آیات جهاد = سعید نمازی زادگان؛
 معرفی قرآن در تفسیر آیات احکام جهاد = صاحب علی محبی؛ اسلام و
 صلح = داود الهامی و... هستند که به‌طور کلی، آنچه این رساله را از آثار
 پژوهشی مشابه متمایز می‌سازد، دو جهت است. نخست در مبنای تبیین
 اخلاق جنگ از منظر قرآن کریم و تفاوت ماده‌ی پژوهش در مصادیق اخلاق
 جنگ و دوم اینکه با طرح مباحث مفسرین، ذیل آیات مرتبط با این موضوع،
 از تفاسیر معتبر فریقین در ضمن این رساله به‌صورت یکپارچه و با
 دسته‌بندی و نظم منطقی، یک منشور اخلاقی-قرآنی عرضه خواهد شد.
 روش پژوهش در این رساله نقلی-و حیاتی است؛ بنابراین در ضمن یک
 سیر معقول به‌گونه توصیفی-تحلیلی به بحث درباره‌ی اخلاق جنگ از منظر
 قرآن کریم می‌پردازد.